Oplata pocztowa uiszczona ryczałtem

Рік IV. Луцьк. Неділя, дня 27 січня 1929. Ч 4 (115)

# Українська Громада

Орган Українського Національно-Демократичного Обєднання.

Ціна 20 гр. | Адреса редакції й адміністрації: ЛУЦЬК. Алеї Б Хороброго, 18 | Конто чек. в П. К. О. № 81.310

Передплата: в краю: на 1 місяць 1 зол., на чверть року 3 зол., на пів оку 5 зол. 50 гр. за рік 10 зол.; за границею: на рік 2 америк. доляри або їх вартість в иншій валюті

Рукописів не звертається. — Оголошення після умови. Непідписаних дописів не прийимається

## Незалежність і соборність

На останній тиждень припало аж три річниці важливих подій з наших останніх збройних змагань за свою державу.

21 січня 1918 року вийшов IV Універсал, яким проголошено Україну самостійною державою.

22 січня 1919 року проголошено соборність українських земель.

Тогож 22 січня 1919 року почав радити в Києві Трудовий Конгрес.

Вже 10 літ тому були рішені ті питання, які є основою української політики, які є ціллю кожного чесного українця.

Довго тоді вагались українськіміродайні чинники, поки рішились сказати: од нині Україна сама про себе рішатиме. Довго вагались керовники двох тоді Українських Держав: Української Народньої Республіки й Західньої Области Української Народньої Республіки, поки рішились сказати, од нині є одна Українська Республіка од Сяну і по Дон.

Не було иншого виходу. Умови так складалися й примушували до рішучих кроків. Сама доля вчила українців, що на благо своєї країни самому про себе треба рішати, що для сили молодої держави всі землі треба об'єднати.

Не вдержалась незалежність, розбилась на 4 частини соборність. За довго вагались люде, поставлені на чоло молодої держави. Занадто переціновували сили тих, що до того часу володіли Україною. Занадто недоцінювали сили народу, якого доля опинилась в їхніх руках. Занадто пізно шукали волі народу на Трудовому Конгресі не зрозумівши її у перших народніх здвигах ще в 1917 році.

Усі вагання, усі запізнення, усі слабости нашого державного проводу до подробиць використали наші вороги. Незалежність втопили у спільному котелку, соборність розпустили в інтернаціоналі, народній здвиг і силу використали для зруйновання України.

По мистецьки ворог справився зі своїм завданням. Ми й досі не находимо ні незалежности ні соборности нашої країни і торгуємо ними, оддаючи незалежність за соборність, або навпаки. Ми й досі не спроможні одріжнити чину самого народу од ласки захватників наших земель, не спроможні за ворожим пануванням доглянути сил власного народу.

За 10 літ поблідла і наша незалежність і соборність. Це вже лиш вивіски у нас. Ми сьогодня сперечаємось хто краще кормить нас: Москва, чи Варшава. Ми бо зводимо за те, чи права одна чи друга партія. Ми днем сьогоднішнім турбуємось і одні з одними змагаємось за українські душі, хто більше у свій табор їх завербує. За 10 літ ми забули, що робимо тепер якраз те, зза чого наша незалежність і соборність щезли.

Незалежність не в тому спочиває, чи радикали від Укр. Нац. Дем. Об'єднання, чи Сель-Союз од радикалів незалежний. Ходить про те, чи всі разом од когось иншого, що українцем не зветься, не є залежні.

І соборности суть не в тому лиш полягає, щоб всі українські землі до купи зібрати, але щоб і дух один в народу на всіх землях вітав.

Коли цього завчасу не зрозуміємо, то знов для направи лиха скличемо колись Трудовий Конгрес, щоби на ньому, втікаючи од ворога, сказати: запізно.

*Зламала буря дуб могучий,*
*Що він зігнутись не хотів,*
*А верболіз остався гнучий,*
*Бо нахилятися умів.*
*Рабом, нікчемною лозою*
*Не будь ніколи в час лихий;*
*Подужай в боротьбі в грозою,*
*Або поляж на прапор свій!*

*В. Грінченко.*

### Ліквідаційні збори Т-ва „Просвіта“ в Дубні.

Довідуємось, що Рада дубенського повітового Т-ва „Просвіта“ збірається скликати Загальні ліквідаційні Збори на день 12-го лютого б. р. Тож, з огляду на так поважну подію і на те, що Рада ця переступила межі своїх повновластей, наказуючи філіям роспродувати громадське майно, належить усім членам філій, без огляду на брак часу, злу погоду чи злу дорогу, о б о в я з к о в о з'явитися на Загальні Збори для оборони наших культурних надбань перед знищенням.

Наша численна участь на цих Зборах і енергійна постанова в обороні просвітянського майна буде найліпшим свідоцтвом перед цілим світом, що ми живем і надалі хочемо жити культурним життям.

*В. Бугаїв.*

## Українці в Румунії.

Після світової війни Ромунія загарбала ще раз стільки земель, скільки їх мала до війни. Все це ніби мали бути землі чисто ромунські, але на ділі, то багато тих земель замешкані компактною масою не ромунів. До них належить і українська Буковина та Бесарабія.

Декотрі новоприлучені до Ромунії краї, в тому числі й Буковина, на багато культурніщі від т. зв. регату, т. е. корінної Ромунії, але всі вони мусіли принишкнути і коритися безглуздій політиці й господарці ромунського уряду, що опер свою владу на жандармах і сігуранці (тайній поліції). Політика уряду йшла на повне знищення всього, що не ромунське. Наслідком тієї політики знищено і всеньке українське громадське життя зі всіми його довоєнними надбаннями. Не стало українських культурно-освітніх т-в, ні кооператив, ні шкіл, ні часописів і ніякого права не мала нігде українська мова. Про існування українців сповіщали лиш масові судові процеси, з яких тисячі наших людей мандрували на довгі літа до тюрем.

В таких умовах здавалося, що й українського духу не стало на Буковині й у Бесарабії. Назовні все було ромунське. Але ото не втримався старий реакційний ромунський уряд; до влади прийшла селянська партія і її уряд, який полекшив трохи життя і не ромунам. Полекшало трохи й українцям, а разом з полекшою появляється на Буковині українська щоденна ґазета „Час“, відживають давні читальні „Руської Бесіди“ (у нас „Просвіти“), а українські села виносять масово на громадських зборах постанови про українські школи. Газета „Час“ в одному свому числі (з 17.І) доносить про 5 нововідкритих читалень, а про школу пише: „Вже не багато громад остало, які не ухвалили ще жадати заведення української викладової мови“.

„Правда — в Бесарабії стоїть справа трохи гірше, бо там і до війни український рух був прибитий і під Ромунією не мав змоги розвиватися. Але й там національна свідомість незвичайно зросла і вибивається тепер на верх.

Український досвід в Ромунії вчить нас, що ніяка заборона, ніякі переслідування, ніяка сила не всилі здавити живого духа народу. Чим більше стисйений він сьогодня, тим буйніще розростається завтра.

## Лист з Канади.

Багато наших братів українців живе тут в Канаді. Багато покидело свою батьківщину зза нужди, инших переконання вигнали з ріднього краю, а всі вибрались у світ шукати щастя.

Я приїхав до Канади в квітню 1928 року і дістав працю у Вінніпеґу в кравецькій майстерні з платою 12 долярів тижнево. Такі гроші у нас в краю—то гроші, а тут за них тільки що проживеш. Життя тут дуже дороге.

Але не всі наші люде попадають на працю, а ще менше їх попадає на легку працю. Нашим людям дістається звичайно найтяща праця: грузити залізо, копати землю, то що. З тих, що зі мною приїхали, багато осталось зовсім без заробітку і ті чекали жнив, надіялись на роботу у фармерів (канадійських господарів).

Прийшли жнива. З Анґлії привезли 10 тисяч робітників анґлійців. Вони й стали на роботи, а нашим відмовляли ніби то зза того, що не вміють по анґлійськи говорити. Наші безробітні й инші неанґлійці по два тижні валялись по станціях, а потім потягнули до міста в надії тут дістати якийсь заробіток.

Анґлійці не довго витримали на тяжкій роботі по фармах по 15 годин денно. Покидали, з'їхались до міста і зажадали, щоб їх одставили звідки привезли. Вони не дістали обіцяних великих заробітків (по 5-6 долярів денно), покинули роботу, і їх одвезли назад до Анґлії. Нашими-ж ніхто не турбується. Наші ходять голодні і шукають купця на себе, на свою тяжку працю. І раді, коли хто купить; хоч на прожиття матиме. А купують тут людей, як у нас на ярмарці коней. Як ти здоровий, добре виглядаєш, то й куплять, а ні, то ніхто й не подивиться. А то вже на роботі виявиться, що в тебе мало сил, нездужаєш, так одразу й проганяють.

Наші люде майже виключно селяне, привикли, що дома хоч і на десятині то свій пан, і як же [illegible] тяжко отак продаватися. А о[illegible] дяться з ними, що й не згадуй [illegible] машини більшої праці не в[illegible] ється.

Дехто заробив на жнивах [illegible] сотню долярів; тепер без ро[illegible] проживає зароблений гріш. А [illegible] хто вже тепер без гроша при [illegible] і без роботи. 14 грудня зібра[illegible] до півтори тисячі безробітних [illegible] ред канцелярією, де дають пра[illegible] їм казали ждати поки буде [illegible] робота, а потім поліція кільк[illegible] арештувала, а решту розігнала.

В рідні крaю не одна жін[illegible] діти, очікують помочі від чолов[illegible] батька. А він у Канаді, одбивш[illegible] од сім'ї, в голоді і холоді блук[illegible] як та овечка одбита од стада.

Отак-то виглядає життя тих, що за щастям шукаючи рідний край покинули. Немає чого шукати в чужій державі та ще нам українцям. Краще подумати, щоб спільними силами поліпшити свою долю в рідні краю.

Я сам волиняк і до волиняків звертаюсь: добре подумайте, заки рішатеь покинути рідний край. Бо там згубите і тут не найдете. Про нове життя в рідні краю подумайте.

*Максим Шевчук.*

**1929-ий рік є ювилейним роком Матірного Т-ва „Просвіта“ у Львові. У цьому році кожний українець (-ка) повинен стати членом Т-ва „Просвіта“.**

# Політичний туман

Скоро минає 12 літ, як на Волині перший раз свідомі українці назвали себе без страху українцями. Весь той час назви „Україна", „українець", „український" змагались за своє право з такими назвами як „русскій", „малорос", „хахол" і т. д. Ще й сьогодня по глухих закутках сел можна зустрінутись з залишками вікової московської неволі з московськими назвами, якими охрещено було нас українців, щоб скоріще забули свою національну відрубність; але вже тепер можна сказати про нашу народню масу, що вона пізнала себе і знає, що назва „український" — це її власна назва: український нарід.

Мало того — наш народ на Волині знає, що „Україна" — це є назва його мрії, це його пожадана ціль, до якої йому треба стреміти, — що з хвилею здійснення тієї мрії скінчиться для нього неволя. „Україна" для нашого народу на Волині — це щось одно-згідне з „волею", з „добробутом".

На жаль поза те розуміння „України", „українців", наш народ ще не встиг вийти. Наш народ у своїй більшости не може ще й досі примиритись з тим, що між українцями є українці і „українці" (в лапках). Не може зрозуміти, чого одна українська газета пише одно, а друга друге, чого українці, просто кажучи, між собою сваряться. Навіть дивно!.. Бо у нас розуміють, наприклад чому сваряться, і навіть збройно воюють між собою китайці: є між ними ті, що китайський народ визволити хочуть, а є такі, що за гроші, чи по несвідомости підтримують гнобителів китайського народу. Але це неначе не відноситься до нашого українського народу. Наш народ так захоплений своєю відродженою ідеєю, що в українцях хотів би бачити всіх в одному, всіх при одній праці, одних змаганнях, в одній лаві у боротьбі з ворогами. Коб лиш скоріще щезла неволя, засяло сонце України, сонце волі.

А життя є життям і його закон для китайців такий же самий, як і для нас, чи навпаки. Китайці мають своїх англійців, французів, сусідів японців і в нас є свої японці, що посягають на добра наших земель, на працю рук нашого народу. І мають китайці своїх таки китайців запроданців, що за гроші чи по несвідомості вислуговуються ворогам свого народу, і ми українці маємо таких же наших своїх ворожих служальців.

Є це сумне явище, особливо у поневолених народів, що стремлять до волі, але трудно. Його треба лиш розуміти, освідомлювати несвідомих і гуртувати в сильну організацію здорові сили народу, які в результаті мусять побідити, як побідив у кривавій межиусобиці здоровий національний дух Китаю. Самі запроданці ніколи довго не втримаються, коли не мають опори в несвідомости народу.

У таких справах найважніще виразне обличча громадянства, ясна ситуація на полю громадських справ. Щоби знати, хто куди тягне, хто з ким і за що. Бо правильно каже народня поговірка: Вибав мене, Боже, від моїх приятелів, а з ворогами сам дам собі раду. — Не так страшний явний ворог, як той, що втешеться в довірря народу, що носить на собі шкіру приятеля.

Ми на Волині находимось якраз в тому найгіршому становищу, що зі всіх усюдів окружені приятелями. І хоч кожний відчуває, що між тими приятелями вовки ходять, то не кожний в силі їх одріжнити. Гірше! Дуже часто якраз ворогів за приятелів приймається, про що вже сам народ не раз переконувався. Є це наслідки політичної невиробленості в масах, наслідки політичного туману, який збільшують і ті українці, що ніби то за народ стоять, а в своїй праці кумаються з продажниками і там де самі соромляться виступати, заступаються ними.

Треба розвіяти той політичний туман, щоб вороги в ньому приятелями не здавались. Треба нарешті народові зрозуміти, що без політичної організації того туману не розвіємо. Треба й нашим кволим на Волині політичним організаціям зрозуміти, що хатнім політичним спорам є якась грань, поза яку їм виходити не можна; що їх треба одмежувати од боротьби, яку весь наш народ веде за своє майбутнє, а в якій не сміє забракнути жадного українця.

Ми в гурті Українського Національно-Демократичного Об'єднання йдемо вперед. У тій організації гуртуємо свідомих національно українців. Ми певні в рядах Об'єднання перемоги. Запевнює нас в тому дотеперішня праця Об'єднання і її наслідки. Але й инші наші незалежні політичні організації, що в громадській роботі задніх думок не мають, завсігди найдуть з нами спільну мову. А цю спільну мову на Волині треба найти. Бо лиш тоді і над народньою незорганізованою масою розвіється туман, що закриває дійсність, що в ньому вороги приятелями здаються. Тоді і рук до праці не забракне. Бо не стане мови про „сварку", бо до творчої праці піднесуться й опущені сьогодня в зневірі руки.

## Маленьке вияснення.

В „Громадському Голосі" ч. 3. якийсь дописувач І. В. пише про „Рідну хату" в Луцьку і закінчує свою замітку такими словами:

„А річ в тім, що між групою хрунівською і редакцією „Укр. Громади" нав'язується контакт тісніший, про що я подам по викристалізованні цього явища".

І. В. мабуть зле поінформований про луцькі справи, бо інакше мусів би знати, що „Укр. Громада" не лише не має і не думає мати ніякого контакту з хрунівською групою, але навпаки—єдина завсіди боролася і бореться з тією хруніядою, яка дуже яскраво зарисувалась було навіть під плащом „Просвіти". Коли І. В. є таким завзятим ворогом хруніяди, то краще написав би щось про хруніяду вже скристалізовану, в якій видну ролю грав між иншим дописувач „Громадського Голосу", що також називається початковими буквами І. В.



# Народній З'їзд.

(Докінчення).

Про політичне становище в Польщі та політично-організаційні завдання Українського Національно-Демократичного Об'єднання (УНДО) докладував секретар Партії пос. Володимир Целевич.

Польща переживає дуже тяжкі часи, які ускладнюються ще й справою національних меншин, а особливо справою українською, якої вона не в силі налагодити. Її заходи йдуть в напрямі великодержавної політики, яка не терпить ні змагань ні розросту сили українського народу, які з тою політикою не згоджуються. З того і випливає відоме наше становище в Польщі, яке вимагає від нас тим більшої праці й енергії, тим більшої організованости для своєї оборони і для добування належних нам прав. Праця в Партії не сміє спинятися лиш на проводі, на парляментарній репрезентації. Лиш тоді Партія буде розбудовуватися, коли в ній візьме участь ціла зорганізована в Партії народня маса.

В дуже живих формах і в повному об'ємі з'ясував завдання Партії і її осередків на місцях (в селах, містах, повітах) пос. Остап Луцький. Завдання Повітових Народніх Комітетів (повітових організацій Укр. Нац. Дем. Об'єднання)—це кермування всім громадським життям повіту. Щоби це завдання виконувати як слід, треба в першу чергу знати свій повіт. А з тієї потреби „знати свій повіт" випливають зараз-же великі і найперші завдання не тільки організації, але й кожного її члена. Бо тільки спільними зусиллями можна зібрати всі відомости, які потрібні для того, щоби знати повіт, його недостатки й потреби. Боремось за землю, а хіба ми знаємо стан посідання землі у нас? Скільки в нас рільників, скільки є безземельних і т. д. Боремось за школу, а хіба ми знаємо докладний стан шкільництва у нас, де є школа, яка, де немає школи, де вона мусить бути і т. д? І так у всьому: справи культурно освітні, кооперативні, господарські, самоврядування,—все це вимагає в першу чергу, щоби його пізнати, бо тільки тоді можна успішно боротися з недостатками на кожному „полі громадської роботи і тоді лиш можна вести успішну боротьбу за покращання умов і життя народу.

Народній З'їзд також не обмежився лиш до самої політики, як в більшости в нас ту політику розуміється. Обради Народнього З'їзду охопили всі ділянки нашого громадського життя, отже й господарську, кооперативну, культурно-освітню і т. д., які на ділі є складовими частинами народньої політики, є підставою політики в стислому розумінні того слова. Як колись сказав один російський міністр: дайте мені добрі фінанси, і я вам дам добру політику.

Як всі доклади, так і господарський і культ. освітній, були в руках досвідних, фахових сил. Про наше господарське становище в Польщі й про господарську політику Укр. Нац. Дем. Об'єднання докладував інж. Юліян Павликовський (голова Ревізійного Союзу Українських кооператив), а про культурно-освітні справи шкільну та освітню політику Об'єднання докладував сен. Михайло Галущинський (голова Матірного Т-ва „Просвіта" у Львові). Ті доклади, з цифрами і докладними даними змалювали перед З'їздом страшний стан нашого народу під господарським і освітнім оглядом. Боротися з тим, протиставитись у боротьбі темним силам, що баламутять нарід, ослаблюють його відпорність на ворожі наступи й паралізують сили в боротьбі за майбутнє, можна лиш одним способом: освідомленням народу і його збірною організованою працею в низах і на вершинах його національного життя.

У цій засаді лежить суть Українського Національно-Демократичного Об'єднання (УНДО). Тим воно сильне і тим воно для ворогів страшне. Воно гуртує біля себе свідомих громадян українців, нікого незаманює у свої ряди демагогією, брехнею, обіцянками. „Через те в Об'єднанню панує одноудушність і згода, через те Українське Національно-Демократичне Об'єднання є найбільшою українською партією, через те і на Волинь посувається Об'єднання в міру зросту свідомости народніх мас на Волині.

Що не подобається в Народньому З'їзді ворогам і противникам Українського Національно-Демократичного Об'єднання (УНДО)? —Не подобається те, що є найсильніщою зброєю всякої громади, —не подобалась якраз одноудушність З'їзду, у найсильнішій українській національній партії. Не оправдались надії ворогів на розбиття Укр. Нац. Дем. Об'єднання, не оправдались надії противників Об'єднання, що й З'їзд переміниться на ярмарочну площу. Їм не поміщувалось в голові, як можуть однаково думати люди ріжних станів, як може панувати одноудушність в українців зібраних зі всіх просторів нашої землі під Польщею. Дежпак—всі і всюди сваряться, а на З'їзді Об'єднання нема „ніяких розходжень".

А той брак розходжень є якраз найбільшою цінністю українського Нац. Дем. Об'єднання. Це доказує, що політична лінія, яку вело Об'єднання, була правильною, що провід об'єднання не завів довірря, яким наділив його Народній З'їзд в 1926 р., що підстава, на якій опирається і росте Об'єднання, є здорова. Правда, і в праці Об'єднання траплялись помилки, без яких нічого в світі не буває. Але ті помилки були одразу запримічені й осуджені і про них на З'їзді не забулося. Сам провід звернув на них увагу З'їзду щоби в майбутньому вони не повторювались.

Народній З'їзд був виявом зросту тих сил в нашому народі, які в майбутньому стануть єдиною опорою нового, вільного життя українського народу.

# Українська газета і Волинь

Наші поклики до підтримування рідної преси прийняли в останніх тижнях дещо инший, бо багато вищий і голосніший тон: якщо не підтримаєте „Української Громади" (кажемо нині), то вона перестане виходити! Сказано, здається, ясно і виразно. Трудно: ґазета наша була заснована не на те, щоби кормиту читачів „сензаціями" про теля з двома головами та всякі кримінальні істор ї, лише аби виконувати певну національну роботу; її заснувателі не спекулянти, а громадські діячі, та підтримували її грошево люде, свідомі ваги існування національної ґазети. Однак жадна ґазета на світі не може вічно існувати з допомог; це проминаючий, тимчасовий дохід у початкових найважчих хвилинах ґазети, а природна підстава ґазети — це її передплатники. Газета мусить бути власністю тих, які її читають — вони теж, як усі власники, мусять опікуватися своїм добром. Тоді бажання читачів є її бажанням, їхні цілі є її цілями, читачі й ґазета творять одну нероздільну громаду.

Справа з пресою стоїть взагалі у всіх українців не так, як на широкому культурному світі, заселеному народами на високому культурному рівені. Там ні одна людина не може обійтися без ґазети, і то не одної (напр по великих містах люде купують щодня по 2-3 ґазети, рано, вполудне і пізно ввечір). І ось нпр. у такій Німеччині кожне **село** має свій **щоденник**. Це звучить просто неймовірно, але можна буде легко переконатися: треба лише поїхати до вільного міста Данціґа (туди можна без пашпортів!) і побачити, що скрізь по довколичних містечках і селах (нпр. у такій малій Оліві) є скрізь свої місцеві щоденники. У нас, на величезний простір 130.000 км² з 7-ми міліонами українського населення є один одніський український щоденник у Львові і то в невеличкому об'ємі 6-ти сторінок. Але всетаки в Галичині нарід відчуває **потребу** ґазети. Бо існує там **кільканадцять селянських тижневиків** і всі вони втримуються з передплати своїх читачів. Сьогодні всі—свої і чужі—стверджують, що галицьке село щораз більше горнеться до українських ґазет і на це явище вказують, як на найповажніший доказ більшого зросту культурности й громадської свідомости галицького села! Очевидно, що зі зростом культурности й свідомости мусить іти (і йде!) одночасно вміння розріжнювати характер ґазети. І тому в Галичині ніякого пошанівку не мають **ґазети**, які розсилає Бог зна хто і звідки даром. Такі ґазети нечитані служать на всілякий ужиток і вони теж вмірають швидкою смертю, а смерть їх приходить так само непомітно у житті народа, як проходило існування.

На Волині діється інакше. Ця наша „тиха" волинська сторона є така тиха, що не тільки говорити не любить (хіба на припічку шепоче, аби сусід не почув), але й читати ще не звикла. Люде не знають у нас основних правд про ґазету. Здеморалізувалися уже настільки всякими „рептільками" і „плахтами", видаваними Господь відає ким і на які гроші (всетаки це річ—відома), що привикли вже до явища: що **хтось чужий** має **інтерес** у видаванні ґазети і тому за ґазету можна не платити, бо все одно ґазета буде друкуватися і даром розсилатися! Ось наслідки існуваня усяких „Дзвонів", „Народніх Вісників", „Українських Нив" і инших ґазет, що не сіяли й не жали, а хороший хлібець з маслом їли, аж поки їм його не відібрано.

Процес освідомлювання собі **потреби** своєї національної незалежної ґазети йде на Волині помалу, але всетаки поступає вперед. Поступає він вперед настільки, наскільки взагалі росте національна громадська свідомість, що й ми, на „тихій волинській стороні" не є німим і глухим стадом, тільки народом, що має претензії зараховуватися—як не нині, то бодай у недалекій будуччині—до культурних народів світа! Відношення волиняків до справи національної преси було досіль одною з найбільш характер стичних рис нашого громадянства. Дай Боже, щоби ця прикра і сумна сторінка швидко належала до безповоротного минулого.

# Що діється в світі

### Аманулягт зрікся.

Великої ваги події відбуваються в Афганістані. Повстання племен, незадоволених з хана Аманулягa та його реформ, закінчилося перемогою не Аманулягa, а повстанців. Вже Аманулягт обіцяв повстанцям, що зречеться з деяких реформ, от як напр. — скасовання многоженства, ношення жінками заслони на лиці то-що, а решту необхідних реформ буде переводити поволі. Нічого не помогло: мусів він зріктися з афганського престолу та вилетіти разом з родиною та близьким оточенням літаками за межі Афганістану, який він хотів зробити освіченою й могутньою державою. Останні депеші повідомляють, що так саме вже зрікся престола і його старший брат Інаятуляг, якому Аманулягт передав престол. Тепер на афганському престолі сів Гобібуляг Хан Хазі.

Отже не вдалися Аманулягові його реформи. Він натикнувся на темноту та страшний релігійний консерватизм своїх піддавців, які не зрозуміли благородних і патріотичних замірів свого хана і замість підтримати його повстали проти нього... Так усюди сама собі шкодить народня темнота; так усюди замість **визволення** вона сама собі кує кайдани. Але не одна темнота й закостенілість афганського народа стали на дорозі реформаторським намірам і чинам Аманулягa. Головним чинником, що перешкодав йому довести до кінця почате діло, була Англія. Вона сипала грішми та підкупила афганських повстанців, вона давала їм зброю проти їх хана-реформатора, вона посадила на афганський престол угодного собі нового хана, який буде робити те, що скажуть йому приставлені англійські емісари. Англія не могла подарувати Аманулягові, що він свого часу скинув з Афганістану англійську зверхність, що він похвалявся відірвати частину англійських земель в Індії, що він увійшов у близькі стосунки з більшовиками—ворогами Англії, що він—накінець—Афганістан свій задумав зробити культурною країною, потужною й незалежною—і то де?—Під боком Індії, яку англічани тільки через те так легко й тримають у своїх лапах, що вона темна... Не могла Англія подарувати Аманулягові й того, що він увійшов у потрійний союз з Персією й Турцією, звичайно, для спільної оборони проти Англії, яка кладе свою важку руку, де тільки бачить вигоду. І Англія Аманулягa скинула. Новий хан вже коронувався, і як повідомляють телеграми, запровадив у країні спокій. Але в той спокій трудно повірити... Тепер тільки й почнеться братовбивча війна. А того тільки Англія й хоче.

### Нова держава.

Такою новою державою в Европі має бути „церковна держава" в Римі на чолі з головою всіх католиків—папою римським. Річ у тім, що колись папи римські мали свою державу; до них належав цілий Рим і багато инших земель і міст. Але згодом землі і міста були від пап одібрані королями. Папа став лише духовним головою католиків і перестав бути головою світським. За папами оставлено було лише один Ватикан, себ то катедра святого Петра в Римі з забудованнями й огородами. В тому Ватикані папи перебували безвиїздно, як „полонені світською владою", на знак протесту проти позбавлення їх влади світської. Теперішній диктатор Італії—Мусоліні має намір вернути папам трохи світської влади, приділивши до Ватикану частину міста Риму з виходом до р. Тибру. Над цим питанням ідуть тепер перемови між Ватиканом і Квіриналом (осідок короля й уряду).

# Ріжні вісти.

• Рад. Уряд позичив у жидівських діячів в Америці 10 міл. долярів на жидівську кольонізацію в Кримі.

• В Ромунії розікрали залізницю між Якобен і Борши. Її збудовано підчас війни, а коли недавно з'їхала туди комісія, щоби оглянути залізницю, то не найшла й сліду ні порогів (шпал) ні шин.

• Троцкісти розсилають по Рад. Союзі свої відозви, в яких між иншим взивають робітників: „домагайтеся права страйкувати, бо рад. уряд експльоатує вас **більше**, як капіталісти".

• В Італії розпущено парлямент. Вибори відбудуться 24 березня.

• В Південній Америці у Венецуелі був землетрус. Згинуло понад 200 чоловік, ранених понад 1000, шкоди виносять біля 10 міл. долярів.

• Між Італією, Грецією й Туреччиною назріває заключення договору в справі Середземного моря.

• В Варшаві основано політичний клюб „Прометей", до якого війшли представники всіх поневолених народів півдня Рад. Союзу, в тому числі й українці.

• В Познані арештовано 29 комуністів.

• В Варшаві в білий день бандити напали на кантор виміни і зрабували 26 тис. золотих. В погоні за бандитами 1 бандит убитий, 1 прохожий тяжко ранений, 3-ох бандитів зловлено.

# З сойму

### Уряд і сойм.

Буджетова комісія розглядала буджет міністерства **військових** справ. Уряд не тільки не прислав на комісію свого представника, але й виразно сказав, що не пришле, бо не хоче наражати на образу військового мундура. Така заява уряду викликала гарячі суперечки між членами клюбу ББ (1-ка) і инш. послами. Один з послів на таке трактовання сойму урядом сказав: як має бути така півдиктатура, то краще щоб була вже ціла.

### За багато українців в полках.

Пос. ген. Роя при обговорюванню військових справ сказав, що в декотрих полках є стільки українців, що чи не варто би створити цілих окремих українських полків. Цікаво, чи це думка лиш одного ген. Рої, чи так думає дехто й вище.

### Справа посла Хруцького.

На днях закінчилася в гоноровім суді справа послів Хруцького й Полякевича за чинне зневаження посла Хруцького. Гоноровий суд виніс таку постанову: „1) Пос. Хруцький дня 27.XI 28 р. образив в соймі посла Полякевича, чим причинився до жалю гідної події; 2) пос. Полякевич зареаґував нерівномірно до ступня образи і в спосіб, який заслугує на догану".

### „Русіні" чи українці.

Український Клюб поставив в свойому часі внесення в соймі, щоби назву „рускі" в польському законодавстві перемінити на „український". Реферат в цій справі було доручено пос. Хруцькому. 17.І цей реферат відпав, бо ніби то В. Б.—одинка ще не виробила собі в цій справі ясного погляду. А в виборчій акції цей погляд був ясний? Адже всюди писала „український".

### Проти обтяжування податками селян.

Підчас обговорювання буджету міністерства фінансів виступив від Українського Клюбу посол Др. І. Блажкевич проти збільшування грунтового податку, який падає всім тягаром на найбідніще селянське населення. Рівночасно домагався у міністра вияснення, на підставі чого державні банки відмовляють кредитів українській кооперації.

# Вістки з сіл

**Читальня „Просвіти" в Кречові**, гм. Грабовиця, пов. Володимир, дякує колядникам, що не пожаліли труду і по снігах ходили по Кречівських хуторах колядувати та заколядували 35 зол. 75 гр. Рівночасно дорікає тим, що до останнього дня ходили на співанки, а потім не пішли колядувати. З одного боку це не гарно, а з другого таким людям на будуче не можна в нічому вірити, бо кожний раз вони можуть підвести.

**З Пустомит на Рівенщині** пишуть, що на перший день Різдва зібралося до церкви маса народу з сіл: Пустомити, Малятин, Мощани, Матіївка. Гарну промову по українськи виголосив у церкві о. Соболевський і люде радісні та веселі розходились по службі домів, поздоровляючи себе з великим праздником. А в той час, всього пару десятків кроків од церкви, хлопці з Пустомит і Малятина счинили бійку. Чути було лайку, прокльони, показалась на обличчах хлопців кров. До справи вмішалася аж поліція. Просто сорому в молодих хлопців немає.

# Дописи

### Святочна ялинка

(м. Кремянець).

20-го січня в Кремянці жіно[illegible] секцією при т-ві „Просвіта" [illegible] уряджена святочна ялинка дл[illegible] тей з Кремянця й околиць. [illegible] вважаючи на великий сніг, м[illegible] і вітер, на ялинку зібралося біл[illegible] як 500 дітей: прибули діти з гім[illegible] зії, духовн. семинарії, початк. ш[illegible] притулків і діти з поза школи. [illegible] ли привезені й діти з сусіднього села Підлісець. Велика заля Ліцея (т. зв. колюмнова) набрала українських діток по самі береги. Мило було дивитися, як діти „панські" і селянські, заможні й бідні — всі разом крутилися й бігали круг високої, гарно прибраної й освітленої ялинки, разом танцювали під звуки прекрасної міської оркестри, разом одним сильним хором співали колядок і инших пісень та вільно й невимушено плескали своїм товаришам, які деклямували ріжні вірши. Забава тягнулася від 4 г. до 8 вечера. При кінці дітям були роздані дарунки—мішочки з солодощами і книжочками — і все це даром, бо ялинка була уряджена не для заробітку, а виключно для того, щоби дати нашим дітям, о обливо бідним, так потрібну для них культурну розривку на тлі національної традиції. То вже секрет ініціяторок і упорядчиць ялинки наших громадянок українок, звідки взяли вони потрібні кошти на те, щоби всіх дітей подарунками нагородити і навіть їх підгодувати. Щира дяка їм за те!

**Передплачуйте „Українську Громаду“.**

# НОВИНКИ

**Фальшивий 20-золотовий банкнот.** Притримано фальшивий банкнот 20 зол. 2-ої емісії з датою 1-го березня 1926 р. означений Сер. Д. 6649755. Фальсифікат невдалий і легко можна його пізнати по грубій роботі, дещо одмінній фарбі, як на правдивих банкнотах і по водному знакові, який виконано товщевою фарбою і який замітний навіть без того, щоби оглядати його до світла.

**Користь чи шкода з осушки Полісся.** В Варшаві засідала „Державна рада захисту природи“, яка рішила, що заки осушувати Полісся, то треба перше добре розслідити справу з наукового боку. Бо примір з Рудницькою пущею під Вильном, де по осушці болот висихали ліси і появилися летучі піски, вчить, що осушка Полісся також може привести більше шкода, як користи.

**Рівне без бурмістра.** Рада міста Рівного висловила недовіря бурмістрові Арцимоновичеві, наслідком чого той подався до димісії. Бурмістра заступає поки що віцебурмістр Галюсіньскі.

**Срібні пятьзолотівки.** В лютому буде пущено в обіг 1 мілion нових пятьзолотових монет.

**Засідання Луцького Соймику** відбудеться 30 січня ц. р. На порядку денному засідання 24 ріжних справ, між ними справоздання з діяльности Повітового Виділу Соймику, кілька комунікатів воєвідства про уневажнення регулямінів і ухвал Соймику, справа оподаткования Соймику на ціль Нар. Краєв. Вистави, ухвалення ріжних податкових статутів і инше.

**Передплачуйте „Жіночу Долю“.** Звертаємо увагу наших Шановних читачок і читачів, що для українського жіноцтва вже пятий рік виходить в Коломиї ілюстрований двотижневик „Жіноча Доля“ і містить багато цікавих і інтересних оповідань, віршів, багато вістей з організацій жіночих, дописи про життя в краю й за морем, з окрема в кожному числі цікавий американсько-канадійський відділ, статті на ріжні теми, цікаві для кожного [illegible]ача.

Передплата на рік лише 10 зол., пів-[illegible]5 зол., чвертьрік 2·50 зол. Для загра-[illegible]2 дол. Кромі сього видавництво ще [illegible] жіночий Альманах „Наша Книга“ [illegible]ендарем на 1929 рік в 15 аркущів [illegible]. Містить багато цікавих статей і [illegible]рацій. Ціна з пересилкою 3·60 зол [illegible]загранаці 0·60 дол.

[illegible]дреса: Коломия, ул. Нова ч. 1.
[illegible]olomyja, East Galicia, Poland. Europa.

## КОМУНІКАТ № 1.

[illegible]оперативно-інструкторського Відділу Луцького району в справі кооперативних курсів.

Оцим повідомляємо, що з 28 січня до 28 лютого б. р. відбудуться місячні кооперативно-господарчі курси, які мають підготувати кадр свідомих кооператорів, книговодів та склепарів. Приймаються на ці курси лише особи, що вміють добре писати, читати та рахувати. Оплата за курс виносить 10 золотих. Про помешкання та харчі курсанти мають подбати самі. Всі, хто успішно укінчить курси, дістане відповідне свідоцтво.

Кооперативи в першу чергу повинні подбати про надіслання бодай двох слухачів, незалежно від того, чи працюють там ті, що укінчили попередні курси чи ні. Рівнож конечно мають надіслати слухачів філії „Просвіти“ тих сел, де ще не заложено кооператив. Поза тим будуть приняті всі приватні особи, які цікавляться справами кооперації й хтілиби працювати на господарчому терені.

Рада Відділу.

## КОМУНІКАТ № 2.

Кооперативно-інструкторського Відділу Луцького району в справі кооперативної конференції.

На засаді рішення Відділу оцим скликуємо чергову кооперативну конференцію представників всіх кооператив Луцького району, яка відбудеться 4 лютого б. р. в помешканні Луцької Повітової „Просвіти“ з таким порядком денним: 1. Справоздання Відділу. 2. Справоздання сільських кооператив. 3. Доклад про стан споживчої кооперації в Луцькому районі представника РСУК 4. „Народня Торговля“ та сільські кооперативи. 5. Доклад філії „Маслосоюза“ та „Сільського Господаря“. 6. Ощадність та їх пропаганда на селі. 7. Бюджет Кооперативно-Інструкторського Відділу. 8. Біжучі справи.

Участь в конференції мають взяти всі кооперативи безглядно, надсилаючи по два представники (1 від Управи, 1 від Надз. Ради). Початок конференції стисло о 10 год ранку.

Рада Відділу.

## Для розваги.

Хто розгадає загадку?

Що то за шнурочки чорненькі,
До котрих пасі хлопці молоденькі,
Як тільки їх стрінуть,
То за ними гинуть?
Коли хлопець вгадати не зможе,
Хай дівчина йому поможе.

—

Посудина величиною кулака має,
А в ній ціле море буває,—
Може хто відгадає,
Бо кожний її має.

—

Що пани шанували в мужика за панщини?



Видавець М. Черкаський Drukarnia F. Richtera, Łuck Відповід. редактор В. Прокзюк